

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Több spiritualis életképzést leendő lelkészeinkben.

Szerettem volna e szót *spiritualis* valami jó általánosan elfogadott magyar szóval visszaadni, azonban nem tehettem, mert általánosan elfogadott magyar szó erre eddigelé még nincs. Az angol „*spiritualis*”, a német „*geistliches*” szóval adja vissza, míg magyarban a bibliában „*lelki*” szóval. (Róm. 1. 11, 7: 4, 15: 27. 1. Kor. 2: 13, 3: 1, 9: 11, 10: 3—4, 12: 1, 14: 1, 37, 15: 44, 46. stb.) adatik vissza. Czizmadia Lajos és dr. Szabó Aladár pedig a „*Teremtési törvény a szellemi világban*” „szellem” szóval fordítják. Ezt a szót használja Fülep Lajos is, egy folyóirata címén „Szellemi élet”. Külföldön a „Spiritualis életnek egész nagy irodalma van. Az én kezembe is itt egy 376 lapos könyv. Címe „*The science of spiritual life*”. Írta Gonh. Cooper. Én szentlelki életnek próbálgatom visszaadni, míg a magyar baptisták szellemi életnek, de aztán ők a Szentlelket is már „Szent szellemnek” nevezik.

Mindezt azért hoztam elő, hogy lássuk mily nagy tétováság uralkodik nálunk ma még a spiritualis életet illetőleg, mely pedig a keresztyénség lelke.

A keresztyénség szerint ugyanis az embernek hármasság élete van: testi, értelmi és spiritualis. Mi ez a spiritualis élet?

A spiritualis élet az az élet, mely a sanctus spiritustól — szentlélektől származik. Ez életről minden keresztyén hittan és káté tanít. Kálvin szerint k. vallás rendszere, I. k. 513—17-ig) a biblia a szentlélek iskolája. A biblia olvasása folytán jó reánk Szentlélek, ki aztán szül bennünk *hílet, bűnbocsánatot, szent életet*, ki lelkünket *tisztítja titkos öntözéssel, elkülönít a világtól*, gyökere és magja bennünk az *örök életnek*. Míg ő reá nem figyelmeztünk, addig Krisztus tetlenül marad. A vele való összeköttetéstől függ, hogy a Megváltó nem haszontalanul jött légyen. „Hogy a tökéletes üdvösségnek részesei legyünk, Krisztus megvilágosít Szentlélekkel és tüzellel megvilágosítván bennünket evangéliuma hitében és *újra szülvén* bennünket úgy, hogy *új teremtmények* legyünk és az istentelen szennytől megtisztítva bennünket Istennek szent templomává szentel.” Ez az új teremtmény, szent templom... a *spiritualis élet*.

Hodge „*systematic Theologi*” I. k. 532. a Szentlélek munkáját az egyes emberben így írja le: Az általános befolyáson kívül, mit közkegyelemnek nevezünk, a Szentlélek megvilágosítja az Isten gyermekei értelmét, hogy azok megismerhessék, amit Isten szabadon ad nekik.

„A természeti ember ezeket meg nem foghatja, mert Szentlélek által foghatók fel. A Szentlélek munkája, hogy meggyőz a bűnről, kijelenti Krisztust újjá szüli a lelket és hit s bűnbánat gyakorlatára vezeti, bennök lakik azokban, kiket így megújít, mint új isteni élet. A Szentléleknek ezen hívőkben lakása egyesíti őket Krisztussal és egymással, úgy hogy egy testté formálódnak”. *Ez az új, isteni élet a spiritualis élet*.

„A lelkipásztor sikeres működésének főbb alapelvei” című értekezésében ez életet én ekként írtam le: „A spiritualis élet a mi eredeti természeti életünknek megváltozása. Mi, amint megszülettünk, természeti életet élünk s tesszük a testnek, sátánnak, világnak cselekedeteit, melyek Pál apostol szerint „gonoszság paráznaság, látorság, fősvénység, irigység, gyilkosság, versengés, álnokság, gonosz erkölcs, susárlás, rágalmozás, Isten gyűlölése, bosszúságra ingerlés, kevélység, dicsekedés, szüléknek engedetlenség.

Szeretnélküliség, engesztelhetetlenség, irgalmatlanság stb. Ezenkívül a megromlott természeti ember köszívű, Istent, az ő szent igéjét, törvényét semmibe sem vevő, a hívő, boldog lelkeket kicsinylő, hívők gyülekezetét kerülő s azokban semmi örömet nem lelő, mindaddig, míg az Istennek lelke bővebb mértékben nem lövelli reá megvilágosító fényét.

Ha aztán az megtörtént s annak fényénél kezdi látni azt a sok bűnt, mit eddig elkövetett, kezdi látni az igazságos Istent, ki a bűnt nem hagyja büntetés nélkül, de sőt inkább megfizet kinek-kinek az ő cselekedete szerint s emiatt lelkében *töprengő* lesz s felkiált: „óh, én szegény bűnös, ki szabadít meg?” s aztán kezdi látni Krisztust, mint az ártatlanság bányáját az egész világ, következőleg az ő bűneiért is s hallja őt így szólani: „Jöjj én hozzám, az én vérem sokak bűnök bocsánatjára kiontatott s akkor ő azonnal nem tanakodik testtel és vérrel, mint nem tanakodott azzal Pál, hanem az Úr Jézushoz fut s *elfogadja őt megváltójának*, Idvezítőjének s nem bocsátja el őt, míg meg nem áldja s búcsút mond előbbi életének, kezdi életét a benne lakó *Szentlélek*.

ereje folytán újra, egészen Isten parancsa szerint berendezni. Levetkezi előbbi cselekedeteit, gondolatait, érzelmeit, mint amely megveszett a gonosz családságnak miatta s felöltözi a léleknek cselekedeteit s így lesz az egykori gonoszból jó; paráznából, latorból: tiszta életű; fősvényből: adakozó; irigyből, susárlóból, rágalmazóból: már jó hírnevet oltalmazó; a gyilkosból, versengőből, bosszúságra ingerlőből: békeség követő; kevélyből: alázatos; dicsekvőből: szerény; engesztelhetetlenből: megbocsátó; templomkerülőből: templomos; a szentírást nem olvasóból: szorgalmas olvasó; a-Krisztus halálát semmiben nem vevő s annak nem sokat tulajdonító: azt e világon legtöbbre vevő s annak mindent tulajdonító s egészen azon függő.

Ezt a nagy átváltozást a Szentlélek Isten végzi az emberben és kiben végzi, arról azt mondjuk, ho van *spiritualis* — *szentlelki* — *élete*.

A Szentlélek Isten e munkáját leírja minden katolikus, görög keleti és protestáns Káté jeléül annak, hogy a spiritualis életre minden keresztyén hit elekezett nagy súlyt helyez. Különösen pedig nagy súlyt helyeznek a theológiákon. A római katolikus egyházban külön spiritualista végzi ez élet alakítását. Külföldi protestáns papnöveldekben pedig ha felvesznek is valakit ez élet nélkül, de pappá nem bocsátanak ki senkit ez *élet nélkül*. És pedig nemcsak tanilag, elméletileg kell nekik ösmerősöknek lenni a spiritualis élettel, de gyakorlatilag élni kell nekik ez életet, annyival inkább, mivel külföldi protestáns testvéreink a lelkészi feladatnak nem is tartanak mást, mint *spiritualis életképzést* a hívekben.

Fájdalom, ná unk ma még nem nagyon szokásos ez életképzés. Sajtó organuma is kevés. A Diák Szövetség és más egyetek kezdenek spiritualis életet fejleszteni és a secták hit is, ott is. A secták erceje főleg ebben áll. Emlékezem, hogy úgy 30 évvel ezelőtt Makón, a nagy református templomban egy öreg káplánt hallgattam, aki Senacheréb gombját, fegyverét, haemodora leírásával foglalkoztatta a templomba ment közönséget, míg aztán elmentem a nazarénus imaházba, hol egy gatyás paraszt Zacheus belső, szentlelki spiritualis életét tárgyalta. „Nézzétek, — úgymond — hogy alakul át a belseje. Vágyóból lesz törekvő, Krisztust kereső, megtaláló, őt lelkében házában belevő, bünt bánó, valló, hibáit jóvá hozni törekvő, egész családját, életét, vagyonát Krisztus szolgálatjába állító s az Úr Jézust magánál tartó, örvendező, boldog, üdvözült.

És ez az egyszerű, tanulatlan ember e spiritualis élettel hat s legyőzi a tudományosan képzett lelkészeket.

Le különösen akkor, ha a tudományos lelkész életén túl erkölcsi foltok is vannak, mint csúf beszéd, iszákosság, kártya és a spiritualis életben való járatlanság.

E spiritualis életképzésre azonban a lelkész-képzőben kell nagy súlyt helyezni. Ha felvesznek is oda egyeseket lelki élet, lelki átalakulás, újjászületés nélkül, de nem szabad lelkészi szent szolgálatra senkit felhatalmazni enélkül az élet nélkül. Minden tanár közremunkálhat ez életképzésre, de különösen a gyakorlati tárgyak tanítói és kell is, mert *ettől függ hazánkban a református egyház élete, előhaladása, felvirágzása*, hogy képzett-e és mily fokú a spiritualis, szentlelki élet leendő lelkészeiben. Vajha megszívlelnék e szavaimat azok, kiknek módjukban van ez irányban valamit tenni.

A szolgálatképtelenség, mint a káplántartási segély jogcime.

A múlt évi áprilisi konvent elvi jelentőségű határozatot hozott arra nézve, hogy mely esetben szolgálhat a szolgálatképtelenség a káplántartási segély megnyerésének jogcíméül. A 119. számú határozatban kizárólag két ilyen lehetőséget állapít meg. Az egyik szerint szolgálatképtelenség címén azok a lelkészek részesülhetnek káplántartási segélyben, akik 10 beszámítható szolgálati évvel még nem bírnak. Ezek jogcíme is megszűnik azonban, mielőtt a 10 beszámítható szolgálati évet elérik és az azt követő nyugdíjazási eljárás ügyrendszerű befejezést nyer. A másik szerint azok a lelkészek igényelhetnek káplántartási díjat, akik korukra való tekintettel a nyugdíjintézetnek csak gyámintézeti jogosultsággal bíró tagjai, vagyis akiknek nincs nyugdíjjogosultságuk. Ez esetben a segélyezés tartama korlátozva nincs. Minden más esetben szolgálatképtelenség jogcímén káplántartási díj és kápláni fizetésekiegészítés legfeljebb egy év tartamára és az azt követő nyugdíjazási eljárás ügyrendszerű időtartama alatt folyósítható. Kétséget nem szenved, hogy ez a megszorítás azt fogja eredményezni, hogy a káplánokat mihamar nem fogják tudni elhelyezni. Viszont ennek a következménye a lelkészi pályára lépők számának a megcsökkenése, végeredményében pedig a lelkészhiány lesz. Ezt pedig elkerülni, megakadályozni, megelőzni anyaszentegyházunk érdekében való kötelességünk.

Vajjon mi lehetne az a modus expediendi, amely ezt a fenyegető, káros következt elkerülhetővé tenné? Oly kérdés, amely felett méltó és érdemes gondolkoznunk.

A szóban levő megszorító konventi határozatot a maga egészében hatályon kívül helyezni szolgálatképtelenség jogcímén a káplántartási díj megállapítását és folyósítását korlátlaná tenni nem lehet. Mert hisz akkor mi értelme van a nyugdíjintézetnek?! A legtöbb szolgálatképtelenség nyilvánított lelkész a káplántartási díjat és nem a nyugdíjat fogná

IFJ. BARTHA ISTVÁN **KÖVEZŐ-MESTER ÉS**
DEBRECEN, KOSSUTH-UTCA 35. **UT-ÉPÍTÉSI VÁLLALKOZÓ**

Elvállal kocsúttak, gyalogjárdák, udvarok, kapubejáratok kiburkolását terméskővel, kockakővel vagy téglával, vidéken is. Költségvetéssel szívesen szolgálom. — Telefon 785. szám.

akkor igénybevenni. Ami jó is volna özvegyeink és árváink érdekei szempontjából, mert annál magasabbra lehetne emelni évjradékukat. Amde ott van az állam is, amely aligha volna hajlandó a lelkeszi nyugdíjra tett évi áldozatai mellett a szolgálatképtelen lelkészek részére minden korlátozás nélkül még káplántartási díjat is folyósítani.

A segítségre más módot kell tehát keresnünk és találnunk. Intézményes kápláni állásokat kell szerveznünk és pedig oly számban, amely legalább is a mai számaránynak, vagy az átlagos mindenkori szükségletnek is megfelelő számú káplánokat elhelyezhetővé teszi és a meg-megújuló lelkeszszükségletet teljes mértékben biztosítja. E célból helyénvalónak látszanék, hogy az egyetemes konvent szólítsa fel véleményadásra az egyházkerületeket, hogy mely helyeken és számszerint hányan látná szükségesnek intézményes kápláni állások létesítését. Az egyetemes konvent alapos megfontolás és számbavétel után megállapítaná az átlagos káplán-szükségletet az egész magyar református egyházra való vonatkozásban és a káplántartás céljára leginkább igényt tartható egyházközségekben az egyetemes szükségletnek megfelelő számú intézményes kápláni állást szervezne.

Az nem volna baj, hogy némely egyházmegyébe az egyházközségek csekély lélekszáma miatt kevés káplán jutna. A fődolog az volna, hogy az országban, az egyetemes egyházban elég káplán legyen. Hogy szükség esetén legyen honnan fedezni a szükségletet, legyen honnan betölteni az üresedésbe jött lelkeszi állomást. Arra csakugyan nem gondolhatunk, hogy minden 1000 lelket számláló, vagy pláne alig 5—600 lélekből álló egyházban intézményes kápláni állást szervezzünk. De hogy mégis csekélyebb népességű egyházközségekből álló egyházmegyék is ne legyenek kénytelenek megelégedni a ma kebelünkben szervezett 2—3 intézményes kápláni állomáson levő segédlelkéssel: célszerű volna a konventi 119. sz. intézkedés 3. pontját akként módosítani, hogy a két fentjelzett speciális eseten kívül minden más esetben megállapítandó szolgálatképtelenség esetében a káplántartási díj legfeljebb egy év tartamára, de 3, esetleg 5 év tartamára folyósíttassék. Utóvégre van annak valami értelme és jogosultsága, hogy az illető egyházmegye leendő lelkesze előzetesen pár kápláni évet az illető egyházmegyében töltsön, az ottani viszonyokkal legalább némi részben megismerkedjék, a külső és belső állapotokról bizonyos áttekintést vegyen. De az is bizonyos, hogy tisztán csak ezért, más egyházmegyebeli igényjogosultabb egyházak rovására ily csekély népességű helyeken intézményes káplánság nem igényelhető.

Ez a kérdés különben egyik egyházmegye felterjesztése folytán a konvent elé kerül. Így alkalmas lesz a konventnek ezzel foglalkozni s a 119. sz. határozatból eredhető káplán- és paphiány elhárítására,

megelőzésére a célravezető intézkedést megtenni. Hisszük, hogy meg is teszi s ismert bölcseségével oda fog hatni, „re quid detrimenti ecclesia capiat”.

Sütő Kálmán.

Aránytalan képviselőtünk a főrendiházban.

(Folytatás és vége.)

V.

Gull József történeti alapon igyekezett kimutatni sérelmünket. Hivatkozott az erdélyi 1791. LIII. t.-c.-re, mely a Leopoldinum diploma, tehát államokmány alapján a r. kath., református, ágostai és unitárius hitfelekezeteket arról biztosítja félre nem magyarázható szavakkal, hogy joguk és szabadságuk egyenlőségében jövőre is meg fognak tartatni. „In aequalitate iurium ac libertatem suarum porro etiam conservabuntur”. E törvény fentáll, sőt 1868. XLIII. t.-c. megerősíti, mikor kimondja, hogy Erdélynek mindazon törvényeit, melyek a bevett vallásoknak többek közt éppen a jogegyenlőséget biztosítják, sértetlenül fentartotta. Ez alapon közjogi élvezetétől megfosztani egyik felekezetet sem lehet. A kormány ezt az álláspontot sem fogadta el, pedig tényeket állított Gull. Hosszas polemiába bocsájtkozni most kívül esik tárgyunktól, inkább élvezzük Veress József költői szárnyalású beszédét.

Annak az óhajának adott először is kifejezést, legyen jogegyenlőség, mert a szűkkeblűség nem indokolt. Ha a régebbi időben egy hős vitéz tette vagy polgári érdemei elegendők voltak, hogy nemcsak magának, hanem örök időkre utódainak dicsőséget, vagyont, törvényhozói, még pedig született törvényhozói kiváltságos jogot szerezzen, vajjon nem elegendők e egy felekezetnek századokon át szakadatlanul nagy önmagtagadással, évenként százezrek feláldozásával szerzett érdemei arra, hogy az egyházi felsőbbiségeknek helyet szerezzen a felsőházban a kiváló érdemek képviselőjében?

Volt idő, mikor az egyház lobogója alá menekült az alkotmány és szabadság és a műveltség is. Volt idő, nem is rég, mikor a protestáns autonomia volt a szabadság utolsó mentősvára és ezen vár őrtartói Török Pál, Révész Imre stb., kik nemcsak a bibliát mentették meg az özönvíztől, de a magyar szabadságot, a corpus jurist is! Oly érdemek ezek, melyek előtt szemet hunyni nem szabad!

Mocsáry Lajos csak csalogatásnak tartja a clerus részéről a protestáns püspökök behívását, csak hogy uralmukat tovább húzzák! Épp ezért egy felekezet se legyen bent képviselve!

Deák Ferenc szavait idézi: „Az állam ne vagy minél kevesebbet avatkozzék a cultusok ügyeibe és

KÉSZÍT:

minden a fényképészeti szakmába vágó művészi munkákat műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme ↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalussy-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és ünnepnapon is) minden időjárásban; művilágítás mellett este 7 óráig. *

csak akkor és annyiban, amennyiben a status fentartása a beavatkozást szükségessé teszi. De ha ezt egyszerre el nem érhetem, azt a célt mindig szem előtt tartom és minden lépést, mely afelé vezet, pártolok; de nem pártolhatok semmi oly lépést, mely attól eltávolít. Legyen szabad gyakorlati példákat felhoznom, itt van pl. Magyarországon két vallásfelekezet főpapjaira nézve a *ius comitorum*, melynél fogva a róm. kath. és görög keleti egyház főpapjai hivataluknál fogva tagjai a felsőháznak, ez a többi vallásúakra nincs így. Ha akarunk jogegyenlőséget a vallásokra nézve, de ha akarunk a józan észnek szabályai szerint rendezkedni, ez az anomália nem állhat fent.

Két módon lehetne segíteni. Vagy a többi vallásúaknak is megadni e privilegiumot, vagy mindenkétől elvenni. Az első annyi volna, mint egy abszurdumot még eggyel szaporítani és amint én ismerem polgártársainkat: mind a protestánsok, mind a zsidók nagyon megköszönnék és deprecálnák ezen kedvezést.

A dolog természete tehát az, hogy egyiknek sem kell megadni ezt a jogot. Tehát mikor és hol kellene ezt a jogot rendezni? Nem szólok arról, hogy jogos vagy nem jogos így-e vagy amúgy téve, hanem mi az, mit az óvatosság és józan ész parancsol? Nem tartanám célszerűnek holnap egy törvénycikket hozni és azt mondani, hogy sem r. kath., sem gör. kel. püspököknek nincs a főrendiházban helyük, a világért sem. Azt gondolnák, harcot üzenünk nekik, üldözzük őket, pedig nincs veszedelmesebb ember, mint a martyr.

E mélyen járó közjogi beszéd azonban siket fülekre talált. Mocsáry sem tudott vele hatást elérni.

Az eredeti javaslatot fogadta el a Ház, mely a főrendeknél is keresztül ment.

Most nézzük magában a törvényben sérelmünket. Négyeszeres sérelmet kell tényként konstatálnunk:

I. Törvényhozó testületünk különbséget tesz egyfelől a református, másfelől a r. kath. és gör. kel. püspökök joghatósága között, holott orsz. törvényeink a jogegyenlőséget biztosítják.

II. Nem volt figyelemmel törvényhozáskor a magyarság souverénitását védő és biztosító tételes intézkedéseinkre s a nemzetiségek szarvát ezzel is csak növelte.

III. Csak hitfelekezetnek titulál, míg a r. katolikusoknál egyházzal beszél. E distingválás jogászilag is sértő, mert ez pápistás elfogultság szülöttje. Állami szempontból pedig nem szabad felekezetieskedni. Ez annál inkább sértő, mert legigazabban épen Kálvin definiálta az egyház fogalmát és valószínűsítette meg.

IV. Igazságtalanság, mikor a lutheránusok is 6 képviselőt küldenek, mint mi, holott ők felényien vannak. Hogyan történhetett ez?

A mi élnetlenségünkben és az előadók élnetlenségéből!

A javaslat előkészítője, előadója a lutheránus Láng Lajos volt, a ház elnöke pedig Péchy Tamás, a nagy lutheránus diplomata! Oly ügyesen keresztül vitték tervüket, hogy még akkor se eszméltünk, mikor az unitáriusok részére csak egy tagságot biztosított a javaslat, holott e szintén magyar hitfelekezetet a lutheránusokhoz viszonyítva is megérdemelte volna a két tagságot!

Nagyjaink mindig csak a r. kath. és prot. arányszámot feszegették s elkerülte figyelmüket, hogy állami szempontból az sem helyes, hogy a felényi lutheránusoknak is hat képviselőjük legyen!

Sic fata tulere.

Sérelmeinket csak szítja a magyar gör. kath. püspök főrendi tagsága, aránytalan képviselőletünket csak fokozza a nemsokára tárgyalandó s megvalósítandó zsidó tagság.

Sérelmeink tehát nem kevesbednek, sőt ellenkezőleg!

Mit cselekedjünk!?

Ha addig várunk, míg a főrendiház megszűnik, mint a rendiség korhadt maradványa, úgy Isten tudja, meddig várhatunk!

Legyünk résen! Tanulmányozzuk a kérdést s mikor aktuális lesz a zsidó tagság, álljanak elő egyházkerületeink s követeljék, hogy mind az öt püspökünk és főgondnokunk hivatalból legyen a főrendiházban tagja.

Ez eljárás nem bántathatná lutheránus atyánkfiait se, mert méltányos kérésünk. Elvégre ők jóval kevesebben vannak, de meg mi a magyarság szupremációját is emeljük!

Annak nem vagyok híve, hogy minden protestáns püspök és főgondnok főrendiházi tagságát kérem. Ennek kivitele nagy akadályokba ütközne. Mint említettem, több közjogi tétel megváltoztatását vonná maga után. Mert ne feledjük, hogy hazánkban a püspöki méltósággal nemcsak egyházi, hanem fontos közjogi tények is kapcsolatban vannak. Ezek egyike pl. épen a főrendi tagság. Ha pedig a törvényhozó hatalom a protestáns püspökökre kiterjeszti e közjogi ténykedést, ugy szükséges, vagy legalább logikus, hogy terjessze ki a többi közjogi ténykedésre is, de már ehhez hogy a legkatholikusabb király, mint főpatronátus, sanctioját adná — nehezen hiszem. Erről különben e tárgykörben nem tárgyalhatunk.

Azonban nem adjuk fel soha küzdelmünket, hogy ne küzdjünk továbbra is egyházunk és püspökeink közjogi méltóságának emeléséért. De mivel ez csak ijesztően lassan hoz eredményt, annak pedig nincs semmi közjogi akadálya, hogy aránytalan képviselőletünk jogorvoslását kérjük a törvényhozó hatalomtól, tiszteletteljesen felhívom még egyszer az illetékes körök figyelmét e kérdés tüzetes megvizsgálására és a jogorvoslat kérésére!

Sok sérelmünk volt a múltban, van a jelenben. Dicső hőseink vérrel, életükkel védték igazukat,

Református zsoltárok és imakönyvek

bárhon hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debreczen legrégebb könyvkereskedésében.

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

nekünk már csak a tollhare, az eszmék csatája jutott. Ez is nehéz helyzet. De emlékezzünk Horatius mondására: „Si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae”.

Dr. Kaesoh Lajos.

A szlavóniai magyarokról.

Írta: Balassa József.

(Folytatás.)

A török pusztítás elmúltával sem élvezhettek teljes nyugalmat a szlavóniai magyarok. A katolikus horvátok nem jó szemmel nézték a református magyarokat, szerették volna őket helyükről elűzni és templomuktól, iskolájuktól megfosztani. Egy ilyen eset emlékét szintén a rétfalusi anyakönyv őrízte meg. Földesurakat, báró Pejacsevics Józsefet jellemezve, így ír Dömény József említett jegyzeteiben: „Báró Pejacsevics József jó jobbágyit szerető, vélek engedelmesen bánó Ur volt, Vallásukat sem háborgató. Sőt az 1764-ben Pozsonyban lett Dieta alkalmatosságával szemtől szemben a Felső Király Asszony, akkor utalkodó Mária Terézia előtt kegyesen oltalmazta ezeket a Rethfaluban lakó Magyar Reformátusokat, mellyel maga dicsekedett én előttem mindjárt visszajöttében, mivel a Felső Király a Horvát Országai Statusnak Törvény vagy Decretumok szerint való kivánságokra, akarta volna, amint a több Slavoniában lakó Reformátusokat, úgy Rethfalut is oszlatni és más Romai Vallásúakkal megüldöztetni”. E küzdelem, mellyel e községek lakói nyelvöket és vallásukat meg akarják őrízni, mai napig is tart; így például Rétfalunak hosszú küzdelem után csak a múlt évben sikerült ismét felekezeti tenni iskoláját, melyet erőszakkal tettek községi jellegűvé.

E sokféle viszontagságok ellenére e négy község lakói mind e mai napig híven megőrizték magyar anyanyelvöket és református vallásukat és százdokon át sikeresen tudtak ellentállni az őket minden oldalról körülvevő horvát befolyásnak. E szívósságuk és kitartásuk annál föltünőbb, mivel az újabb bevándorlók igen rövid idő alatt egybeolvadnak a horvát lakossággal.

Az az üldözés és elnyomás, melyet e vidék megmaradt magyar lakói szenvedtek, fejleszthette ki bennök ezt a csodálatos ellentálló képességet. Félténiök és védeniök kellett vallásukat, s a vallást védve védtek nemzetiségöket és nyelvöket. Papjaikat, mint ezt az anyakönyvi bejegyzések bizonyítják, mindig Magyarországból, legnagyobbbrészt Debrecenből kapták. Ez volt az egyetlen kapocs, mely őket a magyar hazával s a magyarsággal összefűzte, s így őrízte meg vallásuk magyarságukat, s így segítette őket magyarságuk abban, hogy hívek maradhassanak atyáik vallásához.

Az egyes községek történetére vonatkozólag a következőket közölhetem, részint Pesty Frigyes

kutatásai, részint az illető községek anyakönyvében talált följegyzések alapján.

Rétfalu neve régebben Révfallu és Réfalu volt.¹ Előbb Kukei Sumrakus birta a falut, ennek halála után Zsigmond király Maróthy Jánosnak adományozta 1398-ban. A falu helye — az anyakönyvben lévő följegyzés szerint — háromszor változott. Először a Dráva partján volt, innen a rablások miatt biztosabb helyre költöztek „kelet felé egy dülő földnyire a Dráva szigettyébe. Ma is sok nyomai vannak az ott való lakásoknak. Akkor a Dráva nagyobb részént innen folyt. Ez az oka talán, hogy Réthfalu a Lampe Historiájában nem a Slavóniai, hanem Baranyai Ekklesiához számláltatik”. Lampe oda is írta Rétfalu neve mellé: in insula. Ez a hely sem volt jó a gyakori áradások miatt, ezért 1780 vagy 1790 táján egy magasabb helyre költöztek, a Dráva régi folyásának partján, ahol ma is laknak. E hely neve Petres volt, ma Petres egy Rétfalutól délnek fekvő szántóföld neve.

Rétfalu legrégebbi anyakönyve, melyben az említett történeti följegyzések is foglaltatnak, 1758 augusztus 2-án kezdődik; ha volt is régebbi anyakönyve, elpusztult, midőn 1750-ben, az akkori lelkésznek, Székelyhidi Dánielnek a háza megégett. Mai temploma 1752-ben épült s egyházi edényein is az 1763- és 1764-iki évszám látható. Dömjén József följegyzései a község volt papjainak nevét is; az első, kiről biztos tudomása van, az 1702-ben ott élt Veresmarti Ács Miklós volt, aki „esmeretes is volt némelyeknél, akitől én tudakoztam”. Ezenkívül emlegetnek egy néhány Papokat, kiket hallottak Attyáiktól, magok nem esmerték, nevezetesen Kis Papot, a szigeten való lakáskor”. továbbá egy Kecskeméti nevűt és Gyémóti Istvánt, ki 1699-ben működött ott.

Harasztói 1453-ban Szentpéteri Miklós birtoka volt.² Anyakönyve 1759 július 22-én kezdődik, mostani temploma 1768-ban épült. Mosonyi György följegyezte az anyakönyvbe a predikátorok nevét; e följegyzésekből tudjuk meg, hogy az eklésia eredetileg Kaporán (ma Koprivna) volt, s hogy a kaporánaiak körülbelül 1714-ben telepedtek meg Harasztiban.

Szent-László. Apor unokái, András és Lőrincz szentlászlói nemések voltak; később az Apor név családnévvé lesz s 1447-ben találkozunk Apor János de Szent-László nevével.³

A község anyakönyve 1761 április 24-én kezdődik. Ennek első lapján a következő megjegyzést olvassuk: „NB. A Szent-Lászlai Templom építetett először Ao 1218. A melyet kitanulván Connotált Paksi János Predikátor Ao 1769”. E régi templomra vonatkozólag a szentlászlai eklésziának 1809-ben kezdődő jegyzőkönyvében még ezeket találtam:

¹ Dömény följegyzése így kezdődik: „Rethfalu, mely most fekszik a Dráva vize mellett, Eszéken felyül 1 vagy 2 dülő földdel, hivattatott elébb Révfallunak; hihető, hogy ottan rév volt. Azután az áradások miatt elretesedett”.

² L. Pesty Fr. i. m. I. 293. és 341 II.

³ U. o. I. 340. I.

„Meteor” szálloda Budapest
VII., Erzsébet-körut 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.
Légfűtés. — Liftszolgálat éjjel-nappal.
Fürdők. — Vacuum cleaner. — Összes
vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

„Abból, hogy az 1774-ik Esztendő előtt még a Szent-Lászlói Templomnak igen régi formája volt, azt faragták ki némelyek, hogy Pál Apostol a Szent-Lászlói templomban prédikált... Igaz az, hogy még akkor mikor az említett Predikátor a maga NB...-ta, nem volt bévadolva s meszelve az az Irás, hogy a Templom ajtaja felett állott és amelyről bizonyos alkalmatossággal, itt lévén egy kir. Commissarius azt mondta: hogy annak bemeselesével több kárt tettek a Szent-Lászlóiak, mint amennyit a Templomok ért. Ez a régi templom alig két évtizede meg...; 1878-ban bontották le s akkor épült helyébe a mai új templom. Ma már nem dönthetjük el, mikor épült a régi templom, annyi azonban bizonyos, hogy benne a régi magyar templom-építésnek egy érdekes emléke pusztult el nyomtalanul.

Körögy régibb neve Korod és Korogh volt. Először 1269-ben történik róla említés, midőn IV. Béla megerősíti Párisnak, Sándor fiának a nyúlszigeti apácák javára tett adományát. A koroghi plébánia a valkói esperességhez tartozott s várát is emlegetik 1335-ben. „Ez volt fészke a hazánkban nevezetes szerepet játszó Koroghy családnak és e várban székelt Koroghy István is, ki a XIV. század végén sokáig a macsói bán hivatalát viselte. A korogi vár (ma Kologyvár) jó távol feküdt a hasonnevű községtől, romjai fönn vannak a palacsá-kologyvári mocsár mellett”.¹ Anyakönyve, melyen azonban meg van jelölve, hogy II. kötet, 1778 június 9-én kezdődik.²

II.

Néprajzi adatok.

Nem vállalkozhatom arra, hogy részletesen ismertessem a szlavóniai magyarság néprajzát, noha ez elég érdekes és hálás feladat volna.³ Engem azon-

¹ L. Pesty Fr. i. m. I. 305. I.

² Ez anyakönyv 1776-ról keltező tartalmazza a község rövid történetét is „Némely Ekklesiai nevezetes és szükséges Dolgozokról” címmel. Itt többek közt ezt olvassuk: „Ez a Helység vagy Possessio igen régi — Korogy — tudni illik a Reformatio előtt is már volt és akkor több Magyar és Rác Helységekkel együtt reformálódott mintegy 1531 vagy 1540 tájon Sztárai Mihály és Szent-Antali Gergely kegyes, buzgó s tudós Tanítóknak szolgálatyok által. Elettől fogva, úgy látszik, a mint nyomozhattuk, hogy ebben csak éppen Magyarok laktak s Vallásokra nézve is Reformátusok; tiszta Ekklesia mostan is”.

³ E községek néprajzával való részletes foglalkozást érdekessé teszi az a körülmény is, hogy lakosaik századok óta csakis egymás között házasodnak, még Rétfaluba is ritkán jut el egy-egy más községből való leány; tehát nem fordul elő köztük a keveredés más népfajokkal.

ban elsősorban a lakosság nyelve érdekelt, tehát életmódjuknak csakis egyes föltünőbb vonásairól adhatok számot.

Életmódjokat és szokásaikat legeredetibb formában Haraszi lakossága őrizte meg, bár ettől Szent-László és Körögy sem igen tér el. Azonban Rétfalun minden tekintetben meglátszik egyrészt Eszék közelsége, másrészt az is, hogy könnyen és gyakran érintkeznek a Dráván túl lakó baranyai magyarsággal. A városi hatás meglátszik mind nyelvökön, mind ruházatukon és építkezések módján. Tájszavaikat, a városi lakossággal érintkezve, elhagyják s lassanként el is felejtik; az egyes hangok képzése is változott, kiejtésük mindjobban közeledik a Dráván túl lakó magyarságéhoz. Az asszonyok elhagyták eredeti ruhájukat, a kebelet, melyet a többi három község asszonyai kivétel nélkül viselnek. Az eredeti faház helyett is Rétfaluban csaknem csupa kőből épült házat találunk s berendezésük is más, mint a többi községekben.

A néprajzzal foglalkozót érdekelni fogja Rétfalu mai néprajzának összehasonlítása a többi három községével; egymás mellett látjuk itt ugyanazon népfajnak kétféle állapotát: az eredetit, midőn még a városi művelődés nem alakította át, s az újabbat, mely e művelődés hatása alatt fejlődött, de megőrizte még eredeti állapotának egy-egy jellemző vonását.

Mind a négy község lakossága ma főleg földműveléssel foglalkozik; ami kevés földjük van, azt magok művelik s terményeiket elsősorban a saját szükségleteik fedezésére fordítják, a fölösleget Eszékre viszik s ott adják el. Rétfalu lakói régebben a tábor és vár körül is szolgáltak; ma ők is földművelők, de foglalkoznak amellet fuvarozással és még egyéb vállalatokba is fognak. Az asszonyok a mezei munkában segítenek a férfiakkal s ellátják a háztartás dolgát. A fehér szert, amiben ők magok járnak, szintén az asszonyok szövik s hétköznapi ruházatukból csak keveset kell a boltban venniök. Rétfaluban ma már ez is megváltozott; ruházatukat a boltban veszik s az asszonyok otthon hímzéssel foglalkoznak, amit az eszéki boltosok megrendelésére pénzért végeznek.

A szlavóniai magyarok életmódját a házközöség intézménye jellemzi; a vagyont nem osztják szét a gyermekek közt, hanem a család együtt marad s együtt élnek a közös föld jövedelméből. A fiúk az asszonyt apjuk házához hozzák, úgy hogy rendszeren négy-öt család is lakik egy házban. Előfordul újabban

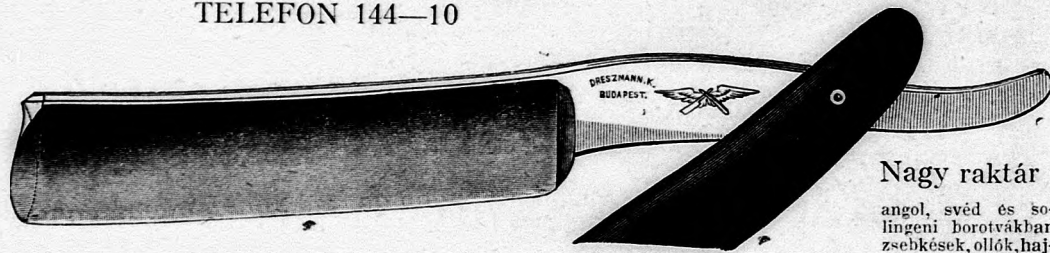
Dreszmann Károly késes és borotva műköszörüs Budapest, VII., Erzsébet-körut 22. sz.

TELEFON 144—10

Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek készülőve s hajszál élesre fenne. Angol borotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék készürlése 12 drb 1 kor. 50 fill., borotva készürlés 1:20—1:60 kor., hajvágó gép készürlése 1:20—1:60 kor. A készürlések a saját felügyeitem alatt történnek.

Nagy raktár

angol, svéd és solingeni borotvákban zsebkések, ollók, hajvágógép, fodrászat-és kertészeti cikkekben.

néha az is, hogy egy-egy család osztozkodik s a különvált rész külön házat épít.

Annak ellenére, hogy mindig több család lakik egy házban, lakásuk szűk; az utcára néző ház csak a konyhából (szenes ház) és egy szobából áll. A ház mindig keskenyebb oldalával néz az utcára; ezen az oldalon két ablak s a tornácajtó van. Ezen át jutunk a nyitott tornácra, mely végig húzódik a ház egész hosszában s az udvartól oszlopok, vagy ágasok és alacsony korlát választják el. A tornácra egy ajtó nyílik a szenes házba; ennek hátsó részében van a *pádika*, vagy *szénhely*, alacsony nyitott tűzhely; fölötte az *ákná* (kémény), ebből lóg le a lánc, amire a *bákrácsot* (bogrács) akasztják. A szenes házból nyílik az utca felé eső szoba, melynek két ablaka az utcára, egy a tornácra nyílik. A szobában az ajtótól balra van a *kemence*. (Harasztin: *cikó*), rendszeren fehérre meszelt, kívül fülő boglyakemence. A bútortzat nagyon egyszerű; a szoba egyik sarkában áll a *pánk* (pad), előtte az *asztal* s mellette néhány *károkszék* (támlás faszék); e kívül néhány *nyoszoja*, vagy *kulúp* (kecskelábon fekvő hely, főleg az öregek számára) van a szobában. A falon rendszeren tányérok, apró képek s egy *tükör* (tükör) függnek. Természetes, hogy ebben az egy szobában nem fér el a nagyszámú család; ezért minden udvaron még egy házat építenek s ezt apró szobácskákra osztják; csak akkora mindegyik, hogy az ajtóval szemben levő fal mellett elfér benne egy *nyoszoja*, vagy *kulúp* s jobbra-balra, szintén a fal mellett vannak a *kócságok*, cifrára festett faladák, melyekben a ruhákat tartják. Ezeket a szűk szobákat *ótnak*, vagy *kámárának* hívják s mindegyik asszonynak a háznál van egy-egy ilyen ólja.

(Folytatása következik)

A bujvidéki lelkészi-köri értekezéslet.

Erről a tételről elég volna csak ennyit írni: — az *Andrássy Kálmán* elnöklete alatt történt. Hiszen az *Andrássy Kálmán* neve mindig történetet jelent. És nemcsak az. Hanem a vele kapcsolatos esetek is. Ahol ő van, ott megtermékenyül a szívek földje és csuda-gazdag pompázatba borul. És mikor szavával szívének szárnyat old és hangba magasztosul a Krisztus ügyének diadalmasságában vetett hitének

ereje, akkor még az epigon-törpeség is „muszagétes“-szé változik és elhiszi és meg van győződve felőle, hogy rajta, a saját nyomorúságos, kicsinyszerű lényén fordul meg a Messiás ügye.

Sokszor elgondolkodom: „Milyen boldogok is vagyunk mi: magyar kálvinisták!... Annyi sok nagy emberünk van, hogy egy *Andrássy Kálmánra* még csak ügyet se vetünk!...“

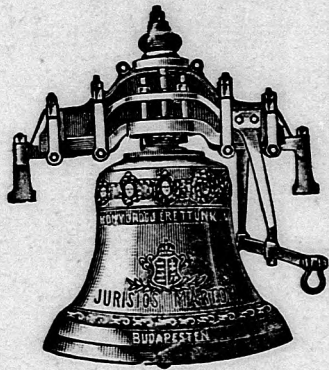
...De a krónikás nem válhatik lírikussá, bármint szeretné is. Am mégis kibékül, mert mint fellahvezető is, gizehi piramisra tekint.

Sokszor egy egész egyházmegyére is elég tekintély volna, annyi elismert nagyság, amennyi a bujvidéki lelkészi kör értekezésletén gyűlt össze.

Andrássy mellett, akit csak a közelben ért egy régóta késett elismertetés, s akiről nem tudni, hogy tudása, eloquentiája, vagy a hite nagyobb-e? — ott volt *Szikszay András*, az ibrányiak ékes-szavú papja, a kiváló prédikátor, író és egyházépítő, — *Korocz József* tiszaberceli lelkész, egyházmegyei főjegyző, akit higgadtsága, gondolatainak tömörsége, jelleme és munkabírása, sokak szerint magasabb-körű kormányzatra predestinálnak; *Baráth Imre* lelkész Gáváról, a legöregebbjeinknek is Imre bátyja, a még mindig daliás ember; — *László Gyula* vencesellői lelkész, a misszióban fáradhatatlan és tevékeny nejevel, — *Keresztessy Sándor* balsai, *Tomory Dezső* szabolcsi lelkészek, kik már ifjan is hűséggel vitézkednek a Krisztus zászlaja alatt, építgetven az országot, amelynek eljövételétől függ az üdvösség teljességének kitöltetése; és ott rajtuk kívül még három segédlelkész: *Györék József* paszabi helyettes, *Szondy István* ibrányai, *Fülep Károly* buji segédlelkészek

Az értekezéslet, tárgyait tekintve, sem kirívó, sem szenzációs nem volt. Nem volt abban semmi, ami épenséggel korszakalkotói jelleggel bírt volna, — csak olyan volt az, mint a többi. Egy pár értekezés, egy pár felolvasás, úgy, ahogy másutt is szokott. Hanem volt benne mégis valami, ami az átlagon túltolta, ami a közönségesen felülemelte, az, ami a sorok között töltötte ki: a kiváltott eszmék, a súrlódó gondolatok, a példák és az esetek, amelyek az egyházak életjelenségét, életrealitását mutatták s a lelkészeket dicsérték, sőt helyel-közzel a vallásos misszió kérdésére is feleletet adtak.

Szárazon elmondva, ennyi volt az egész: *Andrássy Kálmán* megnyitó beszédet mondott; *Korocz*

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején ő felsége a király által 2 aranykeresztel lett kitüntetve

Mesekönyví indítás, nem rezgetti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77-51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár Budapest, Rózsa-utca 51-53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel stb. Készít szivesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. **** Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

József ismertette az új vagyonkezelési íveket; László Gyuláné felolvasást tartott a vencesellői nőegylet történetéről, kifejlődéséről és működési tényeiről; Szikszay András értekezett a lelkészválasztás reformjáról és végül Györék József olvasott fel költeményeiből.

De micsoda felolvasások és értekezések voltak ezek! Micsoda eszme-bőséget nyújtott a megnyitó, amely gondolatokban épp olyan gazdag volt, mint költői szépségekben. És a László Gyuláné és a Szikszay Andrásé! Emitt a tehetetlenség dühe és a visszaélések fájdalma; amott az érzékenyült öröm és a diadalmas hit; itt a hivatalosok mélyeséges erkölcsi zuhlottságán érzett borzalom és az igazság erejének elfojtott igaz ismerete; amott a teljes készség és odaadás gyönyörűségének szépsége, diadalma úgy zúgott, zengett át a lelkeinken, mint egy vészujtó vihar és egy szelid színekben ébredő pirkadat.

És az Andrassy lelke mindezek felett úgy ült, mint az Úrnak lelke a nagy vizek felett. Mindenki neki írt, neki beszélt és neki olvasott. Még a gondolatok is úgy alakultak, ahogy ő akarta. De hogy is ne alakulnának úgy, mikor ő mindig és mindent jól akar! Akarta, hogy az értekező ne szatírcsüzet legyen, ahol programot árulnak, hanem élet, amely eszméket, gondolatokat és cselekedeteket termel. És mert ő akarta, az összejövetel valóban értekező lett. Elmondta kiki a maga baját, szükségét, küzdelmeit, sikereit, — amiket szenvedett vagy amiket tett, — és ő neki mindenre volt szava, evangéliuma, példája, biztatása a maga hitéből, a maga életéből, a maga küzdelméből és Bujról, amit ma már „Boldogfálvának” mondanak.

Nem hiába mondják mint a egyházaknak ezt a pár tiszamenti egyházat, itt valóban példatadólag folynak a dolgok.

Vencesellón a nőegylet munkálkodása az egyház történelmének lapjain már eddig is örökre beírta a nevét.

Tiszabercelen az egyházi segélyek, a szegényekről való évszerinti gondoskodás elévülhetetlen lett.

Ibrány lelkes papja az egyházépítés, a vagyongyarapítás, a nyomorgók ügyének felkarolása és az ifjúsági egyesület megalakítása körül szerzett halhatatlan érdemeket.

Bujon — „Boldogfálván” — a felolvasó esték, a vasárnapi iskolák, a kertészkedések, a főző-tanodák stb. stb. beszélnek magas röptű papjuk lelke mellett.

És ezt mind ez az értekező hozta így ki. Buzdításul és példaadásul. Hogy akik még sötétben járnak, megvilágosítsanak és akik gyöngék, megerősítsenek.

És ezekben is mutatkozik ezeknek az értekezőeknek az értéke. Nagyobb fórumainkon: egyházmegyén, kerületen stb., annyi a hivatalos, lejártni való akta, hogy nem jut idő ilyen életbevágó kérdéseknek a letárgyalására. Pedig hiszen ezek és az ilyenek irányítják valójában az egyházi életet.

Mélyen érzem, hogy a magam krónikása vagyok. Szerettem volna, ha más, szebb képet mutatna ez a rajz; — de így is boldog vagyok, mert mint *fellahvezető is*, — *gizehi oszlopokra néztem*.

Cor — Jolán.

Templomszentelés Nagypaládon.

Örömnepet ült e hó 17-én „rigót fogó” híres Nagypalád községe. Történelmi műemlékkel bíró régi templomát, — mely a hívek sokasága, s templomot szerető buzgósága miatt immár szűknek bizonyult, lebonttatta s helyébe újat építtetett. Ezt az új templomot szentelte fel Isten nevében, a jelzett napon szeretett püspökünk. Ennek az ünnepélynek a lefolyását próbálnám megírni. Hadd örüljenek mindazok, akik olvassák, hadd örüljenek a ragyogó példán, mely arról tesz bizonyosságot, hogy a materializmus e mai sivár világában hogy elevenednek meg a Denkalion kövei s hogy harcol a „hit” a „tagadás” ellen.

Ámde én is elmondhatom: „nem a való, de annak égi mása lesz, amitől függ az ének varázsa!” Leírni lehet a külső mozzanatokat, de a benső varázst, az áhítatot, a lelkiörömet, mely az egész ünnepélyt megülte, csak átélni, csak érezni lehet. Az átérzést az olvasóra bízom, hadd beszéljen itt a tudósító.

Köddel borongós reggelre ébredtünk vasárnap. Az esővel terhes fellegek szakadozott foszlányokban gomolyogtak fölöttünk. S bár kívánatos volt volna a „májusi áldás”, mégis arra kértük az eső Urát, hogy tekintettel az ünnepélyre, a mai napról halassza el a barázdázsirozás áldásos munkáját. Úgy is lőn. A kiterjesztett erősség lassan-lassan olyanná változott, mint ahogy Petőfi mondja: „sirt az ég egyik

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasszer J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

szemével, a másikkal nevetett"; a felhőrongyok körül előfénylett a nap, s mikor 1/27 órakor szeretett püspökünk a halmi állomás perronján megállt, hogy meghallgassa az őt váró küldöttség üdvözlését, aranyugarakból font glóriával övezte szívjóságtól, lelki fenségtől sugárzó homlokát.

Aztán felhangzott nagyságos id. Szentpály István egyházmegyei világi tanácsbíró, nyugalmazott alispán, kir. tanácsos üdvözlő beszéde.

Köz- és egyházi életünk e tiszteletreméltó alakja, a „vén sas“, mely merész röptével, hitének szárnyain annyiszor emelkedett túl a fellegeken s pihenő helyül a legmagasabb sziklaóriás csúcsát választá, honnan merészen nézett sasszemeivel a tudás, a meggyőződés vakító napjába, mint a regebeli Turul madár, úgy kerengett egyházunk vezére, a püspök daliás alakja fölött. S beszéde mintha a sas szárnyacsattogása lett volna, mellyel harcra hívja a hitért harcolók elszánt táborát!

Hogyan? mit válaszolt püspök urunk? miért mondjam? Elég annyi, hogy ha kard lett volna oldalunkon, önként repült volna ki hüvelyéből... de ugyanakkor a főpásztor kezében ott láttuk a szelíden hajlongó palmaágot is.

E beszédek elhangzása után ült püspök urunk a Cholnoky Imre kir. közjegyző négyesfogatú kocsijára s Morvay Zsigmond és Dapsy ugcsoi szolgabírók, papok, világiak kíséretében robogott Fertőszalmáson át Palád felé.

Nemes Fertőszalmás lovas legényei festői látványt nyújtottak a festői díszben. A kék pruszli, a kék nyeregpartó, a rohanás közben széltől lobogó ingujj, a lobogós gatyka olybá tüntette fel őket, mintha prűszkölő harci méneken Csaba vitéz robogó hada szállt volna a földre a hadak útjáról. Nem is mulasztotta el püspök urunk Morvay főszolgabíró előtt elismerését.

— Nem kellene ezeknek kezébe csak egy jó fokos s milliárdos hadi budget nélkül is szaladna a német!

Alig egy rövid félóra telt el, már ott prűszkölnek a tomboló mének Fertőszalmás alatt, hol a gyönyörű diadalkapu előtt várta a hívők sokasága azt, aki jött az Úrnak nevében.

Püspök urunk leszállt a kocsiból s levett kalappal kezében hallgatta meg, a messze környéken híres énekes nép ajkáról a következő üdvözlő éneket:

Hozsánna, hozsánna!
Áldott légy, hogy jöttél;
Az Úrnak nevében
Köztünk megjelentél.
Vár a csüggedt sereg,
A könnye hull, perreg,
Vigasztalj meg bennünket.

Helybeli lelkész üdvözlő ódája után szólott püspökünk. Nem is szólás volt az, hanem a hulló harmat, csepegő méz.

Aztán a hívek sorai közé ment a „vigasztalás“ követe s buzdító kézszorításokkal, nyájas beszédekkel vigasztalgatta az örömkönyveket síró népeket. Somody Ferenc atyánkfíáról különösen is megemlékezett Püspök úr. A lelkésztől üdvözlését küldte neki azért, hogy ez a dúsgazdag nábob nem adta el lelkét, mint az legtöbbszőr lenni szokott, a pénz

ördögének, hanem hitéhez híven, ő maga diktálta az üdvözlő verset s zengte olyan buzgósággal, amely előtt elnémul százezernyi tallérainak lélekbűvölő, észbontó csengése is. Ilyen az érdemes, dús, olyan mint a gyümölcsrel rakott fa. Reménnyel néz rájok az egyház, annak vezetője; a szent, nagy célok s nem szégyenülnek meg!

Nagypalád határában Galgóczy járási főszolgabíró üdvözölte a várva-várt vendéget. A szíves, hívó szavakra sietvén sietett a pásztor a gazdag határok felé, hol bú nélkül legelhet testben, lélekben — Gózsán legelőin s Bászán tölgyei alatt a jól gondozott nyáj.

Paládra érvén, ott is gyönyörű diadalkapu alatt robogott a had s a lelkészi lak, e minden jóval megáldott révpártnál állapodott meg. Itt Siposs Károly helybeli lelkész mondott gyönyörű „Isten hozott“-at a püspökének, a jóakarónak, a hajdani iskola-társnak. E bekopogtatás után ismét repült a négy sárkány s mintha tűzszeker ragadta volna Ilyés prófétát, úgy ragadta magával püspökünket s a kíséret nagyobb részét az ifjú Cholnoky az ő vendégszerető hajlékába.

Micsoda lélekcsereelő jelenet! a református püspök egy róm. kath. vallású főúr házában pihen meg először s üdíti fel testét. Lássátok és halljátok ezt ti, akik nekünk a Loyola aqua toffanáját szeretnétek feltálatni...!

Egy rövid órai üdülés után megszólaltak az új templom harangjai s ment a püspök mintegy 20, palástdíszbe öltözött kíséretével az Úr házába. Megnyíltak az ajtók és a kapuk tapsolván; odabenn az ékeshangú kántor: Nagy Géza ajakán már zendül az ének: im békjöttünk nagy örömmel.

Igazán örömmel, valóban örömmel, hiszen ott voltunk, hol a menny lakói az ő királyi székének előtte letelepednek s szent félelemmel rebegtük Jákób vallomását: „bizony e hely nem egyéb, mint Istennek háza, s a menyországnak kapuja“.

Aztán „mint szent hullám rázdul az ének“ a 233-ik dicséret. Úgy zengett az, mint a Salamon templomát építő nép hálahimnusz. A szemekből előtörő könnyeken, mindmegannyi sugártörő prizmákon áradt szét a lelkesedés fénysugára s versenyre hívta fel a tágas ablakokon bemosolygó napsugárt.

Ami ezután volt!? azt leírni erőtelen kezembem a toll. A püspök imádkozott. Nem, nem imádság volt az!

Vagy ha igen, hát akkor a virág is imádkozik, mikor kebeléből illatot áraszt szét; a tenger is imádkozik, mikor hajjai morajlanak, s mikor a zivatar sikolt s rá vízhangban dördül az ég, hát akkor az is imádkozik! Így a mi püspökünk.

Így a mi püspökünk, az ima Tiziánja, az áhitat Révész Bálintja. Nem szólok a konvencionális szövegekkel Soltész Elemér nagybányai lelkész predikációjáról. Nekem is, másoknak is úgy tetszett, mintha a nagybányai templomban lettünk volna Áldozócsütörtökön. Ebbe a meggyőződésbe ringatott bele mindnyájunkat már maga a textus is: „és legyetek nekem tanúim“, mely szöveg alapján, valódi homiletikai szabályok szerint tárgyalja a mennybemenete tényét. Hát hisz ez nem volt alkalmi beszéd, akár hogy volt is előadva!

Alkalmi volt Nagy Elek bátyánk és testvér

Nagy Lajos agendája. Amaz kereszteleési, az utóbb. úrvacsorai ágendájával ragadta magával a lelkeket

Azután jött az Istennek nyája — mind az egész tartományból — az élővizek forrásához.

5—600 lélek elégiült meg a szent asztalnál s a bort osztogató Varga Jenő méhteleki szolgatársunk megáldó és hálaadó imája után Siposs Károly helybeli lelkész olvasta fel a templomépítés sok tanúiságokkal teljes történetét.

Ebből megtudtuk azt, hogy a lankadatlan kitartás, az egyetértés minő hatalmas dolgokra képes. Hogy raktak a hívek egy századon át fillért fillérhez, míg összegyűlt az a 90,000 korona, amennyiben a gyönyörű modern stílu, minden ízében kifogástalan anyagból épült templom készült.

Hirdeti e mű a hívek buzgóságát, dicséri Tatorján István művezető építész és Görög József vállalkozó urakat, akik becsületes munkájukkal, szaktudásukkal bizonyosságot tettek arról, hogy a svindler munkák mai korszakában is akadnak még becsületes tervezők és építők. Áldja meg őket az áldások Istene! jutalmazza meg azzal az ékes koronával, melyet az igaz munkásoknak osztogat méltó bér gyanánt.

Az egyház érdemes gondnokát — az ő lelkészével együtt — utoljára hagyom e referációm. Tettem ezt azért, mert hiszen a templom létrehozásában ők lettek a szegeletnek fejévé. Tisztelet a derék lelkésznek s a hű szolgának.

Le a kalappal a paládi magyarok s a Kiss Sándor neve előtt s a nagypaládi nemes anyaszentegyház, nyújtsd feléje az elismerés, a köszönet, a hála palmarkoszorúját.

Elvégződven a szentelési ünnepély, a lelkészlakra mentünk, hol főtiszteletű püspök úr fogadta a tisztelgő küldöttségeket. (A nagybányai egyházmegye nevében nt. Széll György esperes úr, a szalmári egyházmegyét Bélteki Lajos képviselte. Majd a máramaros—ugocsai egyházmegye 9 tagú küldöttségét nt. Biki Ferenc esperes mutatta be. Aztán jöttek az izraelita hitközség, a ref. egyház presbyteriuma, a tanítói kar.)

Megható jelenet volt, midőn a papnék, papleányok, a hölgydeputáció járult a főpásztor elé. Püspök urunknak mindenkihez volt egy-egy találó válasza s mint a művész játszik az ő hangszerének húrjain, úgy kezelte ő a szíveket.

$\frac{1}{3}$ volt már, mikor a közebed fehér asztalához ültünk. A dicséretreméltó izletes ételek Kertész halmii vendéglőst dicsérik az italok önmagukat.

Az első szónok nt. Széll György esperes úr volt, éltetvén a főpásztort. Majd Biki Ferenc ékes beszéde, Nagy Elek bátyánk borból föltörő gyöngyei, Nagy Lajos szívhez szóló szavai után e tudósítás írója mondta el — szokásához híven — verses felköszöntőjét, éltetvén a nagypaládi gyülekezetet, az összetartás mintaképet.

Nagy Sándor erdődi ügyvéd mély gondolataiból derűsebb világba varázsolt Feketecardó mókás poétája, Sárkány Lajos kollegánk és így tovább.

Délután öt óra volt, mikor az ebédttől szétoszlottunk. A távolabb lakó vendégek egyrésze haza, a többség ismét a parókhiára ment, hol most már a dr. Baltazár Dezső a baráti szeretet vendége volt.

A vacsoráig püspök urunk egyházpolitikai, egyházkormányzati és bajainkat, sérelmeinket feltün-

tető beszélgetésével foglalta el mindnyájunk figyelmét, itt is tanított minden népeket.

Háziasszonyunk, a minta papné, gazdag vacsorához hívta a mintegy 15 tagból álló baráti kört. Itt aztán megindult a komoly viták után a jókedv árja is. Lelkésziünk sógora, Jakab Lajos atyánk fia buzgó töltögetéssel stimmelgette a nótára kész kollegák hangját, míg csakugyan felhangzott a tihanyi echó és a többi régi dal.

Püspök urunk itt is hű maradt az ő nagy lelkéhez, vígadott velünk mint jóbarát.

Bizony elütötte az éjfélt, mikor végződött a dal.

Püspök urunkat ismét ifjú Cholnoky vitte magával, hogy még méltóbban rászolgáljon arra a pohárköszöntőre, melyet püspök úr a közebeden az illusztris családra mondott.

Utoljára emlitem ezt fel, mert e tudósítás tömkelegéből jobban kiviláglik, ha itt végpontnál mutatom fel azt a babérkoszorút, melyet dr. Baltazár Dezső püspök font annak a kath. családnak a homloka köré, amely család tetemes pénzüsszeggel járult a templomépítéshez, sőt úrasztali és szószéki terítőt is készítettett.

Az idők jele ez! az egy akol és egy pásztor bizonyosága ez!

Püspök urunk reggel hét órakor mondott még egy Istenhozzádot s mi, akik a fényesen sikerült bálból akkor jöttünk hazafelé: „éljen a püspök!” kiáltással vonultunk szintén hazafelé.

Ladányi Endre.

KÜLÖNFÉLÉK.

Delelőn.

*Fent, magasán, szirt-tetőn állok.
Perzselőn süt rám verőfényes nap.
Hangyabolynak látom a világot
Végig kigyózva lábaim alatt.*

*Innen az ember csak szürke féreg,
Porban csúszó csöpp nyüzsgő atom.
A mozgás jelzi, hogy ott az élet,
Azon az ujjnyi keskeny földlapon.*

*Kockák a házak, mit gyermek kezek
Sorjába raktak, majd egymásra fel.
A folyamok, mint nagy ezüst erek
Holt, mozdulatlan messze nyúlnak el.*

*Szikla-fészket itt érem a sasnak.
Acélos szemem fel a napba néz.
Feszül izmom, feljebb nem haladhat
Hegyeket mászó láb s emberi kéz.*

*Delelőn vagyok. Sasröptű vágyam
Elért legszebb szirtes magaslatán.*

*A férfikor nagy fényugarában
Melegség, áldás, erő hull reám!*

*Innen az útam lefelé halad.
Lábam szirtek mélységein pihen.
Lassan elvesztem a napsugarat
Rozoga hidak útvesztőiben.*

*Ezüsttől csapzott deres lesz a fém
Mire a völgybe leballaghatok.
Hát megköszönni lesz-e majd időm
A hosszú útat, a magaslatot?!*

Domby Béla.

— **Áldozócsütörtök.** Ezelőtt pár évvel, 7—8 évvel is (rossz idő is volt igaz) csakúgy kongott az ürességtől Áldozócsütörtökön a debreceni híres nagytemplom. Most színültig megtelt, annyira, hogy a püspöknek se igen kapott helyet. Ünnepelni és a püspököt meghallgatni gyülekeztek az ájtatos hívek. Mert nálunk az a szokás, hogy nagy ünnepeken maga a püspök szolgáljon, de máskor, amikor következik, akkor is szolgáljon. Szolgált tehát s prédikált a helyről, ahová Jézus vitették s az útról, amelyen oda lehet jutni Előimádságával, bevezetésével mindjárt foglyul ejtette a lelkeket s midőn azt érintette, hogy mily keserves az elválás az ismert helyektől! s a kedvesektől, még ha tudjuk, hogy nagyobb dicsőségre megyünk: az áldozócsütörtöki fényes átváltozáson átmenő vén kollégium jutott eszünkbe és a hetek óta ott folyó búcsúztatás. Minden tanár s minden év temetget ott mostanában. Zokogás és könnyek közt válunk meg egymástól, a vén falaktól. Tudjuk pedig, hogy aminek a negyedfél százados főiskola elébe néz, az csak az áldozócsütörtöki átváltozás, s reméljük azt is, hogy tanár, tanítvány ismét összelátalkoznak s úgy tetszik mégis, mintha mindörökre elszakadnánk egymástól. A próféták, a Mózesek és Józsuék lánglelkére van szükségünk, hogy megbátorodjunk s arra a vigasztalásra, mely az áldozócsütörtöki jelenetből, a tanítványait biztató Mester szavai-ból esendül felénk. És e szavakat hallva bizunk is, hogy ez átváltozás nem elmúlás, hanem megdicsőülés, hogy a debreceni főiskolának egyetemmé fejlődése magyar református egyháznak nem meghanyatlása, hanem mind az államra, mind a magyarságra egy új, boldogabb korszak kezdete. Pilláinkon könnyesepp csillog, de szemünkben biztatás fénylik s ajkunk halkan rebegi úgy legyen, úgy legyen!

— **Fölvívás!** A főiskolai theológus ifjúság elhatározta, hogy nyugalomba készülő szeretett professzora iránt mély tiszteletét azzal kívánja kifejezésre juttatni, hogy egy „Csiky Lajos” alapítványt tesz, amelynek tőkájéhez az ifjúság egyenként, megállá-

pított összeggel járul; az alap növelése érdekében, de meg azon szempontból is, hogy a szeretett professzornak régiebb, immár az életbe kikerült tanítványai ez úton is kimutathassák meg nem feledkező, el nem hidegülő szeretetüket az ifjúság köréből távozó kedves professzor iránt, azon szíves fölvívást intézi a theológus ifjúság egykori tanítványaihoz a szeretett professzornak, hogy „ezen mi nemes buzgalmunkat, kivitelre váró munkánkat egyező akarattól sugallt hozzájárulásukkal támogatni szíveskedjenek”. Cím ez ügyben: Theológus ifjúság, Debrecen.

— **Halálozások.** Igaz részvétellel vettük a következő gyászjelentéseket: A B. F. R. A. A hosszúpályi-i református egyház presbitériuma fájdalmas szívvel tudatja, hogy 48 éven át buzgó főgondnoka nagyságos bernátfavai *Bernáth István* úr a debreceni református egyházmegye tanácsbírája, Bihar vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, életének 80-ik évében, hosszas szenvedés után, folyó hó 17-én csöndesen elhunyt. Feledhetetlen főgondnokunk földi részei a gyászháznál tartandó ima után folyó hó 19-én d. e. 10 órakor fognak a helybeli sírkertben az anyaföldnek átadatni; mely végtisztességtételre egyházunk bánatos híveit a veszteség fájó érzetével hívjuk meg. Hosszúpályi, 1914 május 17. Áldás volt élete, legyen örökké áldott emlékezete! — A kisújszállási református Tanítótestület mély fájdalommal jelenti, hogy szeretett tagja, *Erdei Sándor* tanító, ki 40 éven keresztül nagy hűséggel, apostoli buzgósággal, mindig kiváló eredménnyel munkálkodott az Úr veteményes kertjében, folyó hó 17-én délután 6 órakor súlyos szenvedés után e föld szerint megszünt élni. Porrészei folyó hó 19-én 3 órakor a háznál és sírnál tartandó ima után adatnak vissza az anyaföldnek. Hív volt mind halálig. — Áldott emlékezete. Kisújszállás, 1914 május 18. Ref. Tanítótestület. — Mély fájdalommal tudatjuk, hogy a forrón szeretett férj, apa, nagyapa, testvér, illetve áldott emlékü rokon tokaji *Oláh Imre* m. kir. állami anyakönyvvezető életének 56-ik, boldog házasságának 30-ik évében folyó hó 20-án déli fél 12 órakor jobblétre szenderült. Kedves halottunk földi részeit folyó hó 22-én délután 4 órakor fogjuk a Széchenyi-utca 20-ik számú háztól a református egyház szertartása szerint a háznál tartandó gyászima után a Kossuth-utcai sírkertben levő családi sírboltban örök nyugalomra helyezni. Debrecen, 1914 máj. 20. Áldás és béke poraira! Bánatos özvegye: tokaji Oláh Imréné szül. kovásznai Bogdán Teréz. Gyermekai: Irén férjével Rózsa Lőrincsel, Béla nejjével Sándor Máriával, Irma férjével Fekete Zoltánnal, Mariska férjével dr. Julow Viktorral. Unokái: Rózsa Lenke és Tibor. Testvérei: dr. Oláh Miklós nejjével Soltész Máriával, Oláh Gyula nejjével Hadházy Emmával és gyermekeivel, Oláh

Barna nejével Katona Jolánnal és gyermekével és a nagyszámú rokonság.

— **Madarak és fák napja Polgáron.** A polgári róm. kath. és református elemi iskolák növendékei hétfőn, május 18-án tartották meg a madarak és fák napját a vasúti állomás mellett levő kiserdőkben gyermek majálissal kapcsolatban, amelynek költségeit közadakozás útján gyűjtötték össze a tanítók. Öröm volt látni az izgatottságtól kipirult gyermekarcokat, amint jó kedvvel daloltak menetelés közben. Majd midőn Frank Károly esperes plébános és Szücs József református tiszteletes megérkeztek, megkezdődött az ünnepély. Minden osztályból 1, 2—3 gyermek szavalt. Közben pedig Takács Demeter „A madarak védelméről” tartott a gyermekek szívébe kapó tartalmas beszédet. Az ebédet a szabadban főzték a gyermekek és tanítók részére. Az ebéd elköltése után a gyermekek részére volt versenyfutás, lekvároslepény evés és más társasjátékok. Azután pedig az első cigánybanda húzta a talp alá valót és rakta vígan az ifjú gyermek sereg a csárdást.

— **Levél a szerkesztőhöz.** 1. Nagytiszteletű Szerkesztő úr! Mély tisztelettel kérem, hogy alábbi soraimnak a Debreceni Prot. Lapban helyet adni szíveskedjék. Egészen rajtam kívül eső okok miatt csak most vagyok ama helyzetben, hogy Dérczy Imre úrnak a Debr. Prot. Lap f. évi április 4-iki számában „Aktualitások” rovatában megjelent, s személyemet mélyen érintő cikkére ugyanazon lap hasábjain nyilatkozzam a következőkben: Egész cikkének alapja hamis. A komáromi lelkészválasztásban a politika játszotta a legkisebb szerepet. Megtudhatta volna ezt a cikkíró úr, ha nemcsak a ferde információt követő „Budapest”-et, hanem a „Budapesti Hírlap”-ot is elolvassa, amelyben a helyi munkapárt végrehajtó bizottsági elnöke, egy törhetetlen 67-es férfi, nyilatkozta ki, hogy a lelkészválasztástól mi sem állt távolabb, mint az ellenzéki politika. A jól értesültség és a biztos alap hiányában szükölködő cikk összes következtetései mind hamisak, de alaptalanok a cikkíró úr összes hozzáfűzött sértő reflexiói is. Ez utóbbiakra nem is válaszolok. Bár rosszul esik, hogy valaki a tényeket nem ismerve lelkékbe gázol: követem azt, ki így tanított: „A gonosznak ne álljatok ellene gonosszal!” Kiváló tisztelettel vagyok Komárom, 1914 május 14-én nagytiszteletű szerkesztő úr kész szolgája *Vargha Sándor* ref. hit. lelk.

— 2. Nagytiszteletű Szerkesztő úr! E heces lap 20-ik számában, „Levél a szerkesztőhöz” cím alatt 3—18. számú helyreigazító sorokra, az *audiatur et altera pars* alapján, kérem megengedni következő válaszom közlését: Elismerem, hogy a tenkei lelkész úr neve, kinek nem kellett volna kimaradni tudósításomból, tévedésből kimaradt, de tévedésemet helyrehoztam ezelőtt 9 nappal, egy levelezőlapon, beküldvén rektifikációmát nt. szerkesztő úrhoz, de azt hihetőleg nem vette kézhez, tehát ki sem adhatta. Az általam megírtakban volt tévedés. De hiszen ha nem alapos az információ, tévedni nagyon is emberi dolog. Azonban B. A. h.-lelkész úr korrekciójában is van tévedés, mert vannak tudtommal az egyházmegyékben lelkészi körök, vagy ha jobban tetszik lelkészegyesületi körök. Ami pedig azon kitanítását illeti, hogy az egyházkerületi tanácsbírákat a mi egy-

házkerületünkben 14 egyházmegyében lévő egyházak presbiterei választják, azt tudtam jóval helyettes lelkész úr születése előtt. Azért, mert történetesen nem elég korreltül fejeztem ki magam, még is megértett, hogy miről szólott tudósításom, mi baja van hát velem? Miért gúnyol? Eme kijelentésében: „Mily érdekes, a presbyteri rendszerre nézve mily jellemző, ha bármely egyháztanács ellentétbe helyezkednék egyházmegye ismerő lelkészelnökével és a „választási mozgalmak” szerint adná le szavazatát”, vajjon itt nincs tévedés? Nem úgy akarta-e kifejezni magát, hogy az egyházmegye egyházi elnökével? Mert megtörténhetik, velem már meg is történt két ízben, hogy nem arra adták le a presbyterek szavazataikat, akiket én esperes úr után ajánlottam, hanem arra, akit ők ismertek. Ha szabadválasztás van, ez ellen nincs apelláta. Még csak arra felelek: kit tettem én penzióba? Senkit sem tettem. Nt. és ngos Széll Kálmán úr lépett a jól megérdemelt nyugalomba. Eddig igaz, abban a hitben voltam, hogy aki lemond a papságról, annak le kell mondani minden egyházi vonatkozású tisztségről. De ha egyházi törvényeink megengedik, hogy amaz említett illusztris férfiú tovább is egyházkerületi tanácsbíró maradjon, én tőlem lehet ő mindhalálig egyházkerületi tanácsbíró. Nagy tapasztalatú bölcsességéből kifolyó okos tanácsai az egyházkerületen mindig megszívlelendők, de mindenütt, hol pozíciói vannak. Végre helyeslem, hogy mindennemű egyházmegyei tudósítások az egyházmegyei jegyzők által küldessenek be a lapba, mint jobban értesültek által. Debus set pridem. Béke velünk. 1914 május hó 19. *Tudósító.*

— **Debreceniek zárandoklata Máriapócsra.** A debreceni Urak Mária Kongregációja vasárnap Máriapócsra zárandokolt. A résztvevők reggel félkilencor érkeztek meg a kegyhelyre, ahol a Szent-Bazilrendi gör. kath. templomban mindkét szertartás szerint szent misék voltak, közös szent áldozással. Mise után az Urak Mária Kongregációja ünnepélyes tagfelvételt tartott, melyet P. *Bus* Jakab végzett, báró *Barkóczy* Sándor ny. miniszteri osztálytanácsos közreműködésével.

— **Kérelem a hitoktató lelkész és tanító urakhoz.** Nagyon kérem azon hitoktató társaimat, kik az új népiskolai tanterv alapján kidolgozott *könnyű* és *rövid* II. elemi osztályú bibliai történetemből az 1914—15. iskolai évre rendelni óhajtanak, szíveskedjenek tájékoztatás céljából erről engemet ez iskolai év folyamán értesíteni. A jövő iskolai évtől kezdve tíz darab megrendelésénél 20% engedményt adok. Belényes, 1914 május 20. *Bottyán Pál*, reform. lelkész.

— **Szentes.** Az egyik legnagyobb magyar református egyházközségünk s városunk volt régen ott a széleken. Ama kevés helyek egyike, hol még a törökpusztítás előtti magyarság tömörült. Felekezeti viszonyai ma nagyban változtak s a hajdan tiszta református helyen más felekezetek is virulnak. Magyarsága s erős faji érzése s mozgékony karaktere azonban nem változott semmit. Amikor a híres francia íróasszony igazi mozgékony magyarságot kívánt volt látni: ide vitték diadalútra. A szocialismus itt öltött magára először nemzeti jelleget és itt is higgadtak meg először vizei. Innét mentek az első települő rajok

a délvidéken kipusztult magyarság pótlására. Szentés, Hódmezővásárhely ma is többet jelentenek nekünk, mint puszta helynevek, ezek bölcsői a fejlődő, haladó lelkes magyarságnak s jól esik tudni, hogy ennek élén a mi református híveink vezetnek. Nem is csuda, két olyan lelkészük van, hogy valóságos csoda. Futó az esperes és Böszörményi az evangélista s még ezenfelül olyan gondnokuk, mint Fekete Márton. Százados ünnepet ülni püspököt, főgondnokot hívtak, kántust visznek és nagy vendégséget szereznek. Ez ünnep, ez a vendégség a református egyház, de egyszersmind a magyarság ünnepe, mely felé osztatlanul fordulunk s nekik felekezeti különbség nélkül áldást és szerencsét kívánunk.

— **A Nagypénteki Református Társaság** május 15-én d. u. tartotta évi közgyűlését a budai református templomban igen sok érdeklődő jelenlétében. Haypál Benő ügyvezető elnök megemlékezett az elmúlt év eseményeiről, buzdítva a tagokat a társaság további támogatására. A társaság budaörsi orthonában 67 növendéket nevel. Költsége volt erre 41,960 K, mely összeg a jövőben is csak tagjaink buzgóságával gyűjthető össze. Következett Takách László gondnok évi jelentése, ki különösen hangsúlyozta a fiatalság megnyerésének szükségességét, hogy legyenek, kik az elkezdett munkát folytassák. Örömmel említette meg a budapesti papnövendékeket, kik a társaság meglátogatása alkalmával legációi jövedelmük bizonyos százalékát felajánlották a társaság céljaira, (ez a múlt évben 186 kor., tehát relative igen nagy összeg). Hálából a mindenkori senior választmányi tagul választatik. A társaság támogatói közül kiemelte még báji Patay Gyuláné úrnőt, ki ügyünknek mindenütt szószólója és támogatója és Vasadi Balog Lajos gyúrói lelkész urat, ki úgy a maga egyházmegyéjében, mint mindenfelé valóságos apostola ügyünknek. A társaság továbbra is különösen a lelkész és tanító urak támogatására számít, mert védenecit elsősorban ezek árváiból toborozza. A gondnok címe: Budapest, II. Fő-u. 71.

— **Helyreigazítás a „Helyreigazításokhoz“.** E lap megelőző számaiban a nagyszalontai egyházmegyében folyó választási mozgalomra vonatkozólag több részben téves tudósítás s erre vonatkozó téves helyreigazítás jelent meg, mind olyan egyénektől, akik az egyházmegye legutóbbi gyűlésén, vagy az általok hivatolt lelkészegyesületi gyűlésen jelen sem voltak. Legyen szabad azért nekem, mint aki a tudósítók s helyreigazítók által leírt gyűléseken és értekezleteken jelen voltam, a félreértések teljes eloszlátása céljából a következőket kijelentem: 1-ször: Az egyházmegyei lelkészegyesület gyűlésének nem képezheti tanácskozási tárgyát az egyházmegyei tisztségekre vonatkozólag a szükséges jelölések megajjtása. 2-ször: A nagyszalontai egyházmegye lelkészegyesületének legutóbbi, különben is igen néptelen közgyűlésén semmiféle egyházmegyei tisztségre nézve megállapodás nem jött létre. 3. Az idevonatkozó félreértések azon körülményből származtak, hogy a

lelkészegyesület gyűlése idején, illetve annak folyása közben, — de a gyűlésen kívül — 8 lelkész jelenlétében ajánlat tétel az egyházmegye egyik vezérfia részéről arra nézve, miszerint az egyházmegyei lelkész tanácsbíróvá Kassay Béla tenkei lelkész választassék meg. 4-szer: Tény az, hogy azon alkalommal, midőn ezen ajánlat megtételét, más lelkész részéről sem ellenző, sem helyeslő észrevétel vagy ajánlat nem nyilvánított. Ez a körülmény azonban egyáltalán nem jellemzi bármely irányban is a választási hangulatot, mert ott leginkább azok a lelkészek voltak jelen, akik közfelfogás szerint igényt tarthattak a gyülekezetek bizalmára a közelgő választásnál. Ennyi az igazság és sem kevesebb, sem több. Hogy az egyházak kire, illetve kikre fognak szavazni — az egyházak tagjai előtt személyesen és jól ismert egyénekről lévén szó — azt előre megjósolni megközelítőleg sem lehet, mert a szabad választás az egyes presbyteriumok többségének jogát képezi s kétségtelen az, miszerint az egyházak bizalmának bármely irányban megnyilatkozása ellenében a lelkészek ellentétes álláspontot nem foglalhatnak el és ezt tőlük senki rossz néven nem veheti. *Egy jelen volt.*

— **A Vasárnapi Ujság,** május 17-iki számának ritka szenzációja van: közli gróf Andrássy Gyula korfui, albániai és montenegrói utazásának képeit, melyeken a gróf a német császár társaságában van. A képeket gróf Andrássy Gyuláné készítette. A bajor király látogatása sárvári birtokán, gróf Vay Péter cikke s képei Annamból, ötödik világháború útjáról, a balatoni vasúti baleset, a Margitsziget feltöltése, az új akadémikusok Pasquier báró légi mutatványai, a tiszafüredi Kossuth-szobor leleplezése, stb. adják az érdekes és szép képek gazdag anyagát. Szépirodalmi olvasmányok: Kaffka Margit regénye, Zöldi Márton novellája, Vértessy Gyula verse, Schöpflin Aladár színházi cikke, Lagerlöf Zelma regénye. Egyéb közlemények: a bosnyák iparművészeti kiállítás s a rendes heti rovatok. Irodalom és művészet, sakkjáték stb. — A Vasárnapi Ujság előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világkrónika“-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-u. 4. sz.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap“, a legolcsóbb újság a magyar nép számára, félévre két kor. 40 fillér.

— **Orgona megrendelés.** Kispalád község (Szatmár m.) gyönyörű góth stílusú temploma részére, egy új orgonát rendelt Országh Sándor és fia rákospalotai újfalui (Budapest mellett) orgona- és harmoniumgyáros cégnél, kinek ajánlata a számos pályázó közül a legelőnyösebb volt. A mű a tiszta légnymatú rendszer szerint, remek kivitelű góth stílusú szekrényvel készül és ünnepélyes átadása f. évi július hó 31-én lesz.

— **Elszámolás a néh. dr. Balogh Ferenc meil-szobrára alulirotnál bejött adományokról.** A) *Külön, s nem gyűjtőveken adományoztak.* 20—20 K-t adományoztak: Csiky Lajos, dr. Erdős József, Sass Béla, dr. Lencz Géza, Kiss Ferenc debreczeni theol. akad. tanárok; Csokonai-kör Debreczen, Tereh Gyula Hódmezővásárhely; Boros Gábor Árpád (Bihar m.). Összesen 160 K.

— 10—10 K-t adományoztak: Dr. Kuthy Sándor ügyv. Debreczen, Karai Sándor ref. főgimn. igazgató Debreczen, dr. Kun Béla akad. igazg. Debreczen; Jakucs Sándor Hajduszovát, Nagy Imre Szalacs, Dombi Vince Siklósnagyfalu, Szabó József Báránd, Végh József Érsemjén Nagy Endre Hosszumező, Sulyok István Nagyvárad, Szabó Lajos Hajdúhadház, Katona Mihály főgimn. igazg. Keekemét, Holkó József Pelbárthida, Paulinyi Károly Mezöberény, Keekeméti Ferenc Békés, Szabó János Köröstarcsa, Békési ref. egyház, Dombi Lajos Gyula, Bereczki Sándor Szeged. Összesen: 190 K. — 5—5 K-t adományoztak: Zoltai Lajos muzemőr Debreczen, Erdős Károly theol. segédtanár Debreczen, Kolombán Áron Kötégán, Leel-Össy István Kismarja, Németh István Told, Major Gyula Paptamási, Darabánt Gusztáv Dolha, Fekete Gyula Nagykikinda, Kutas Bálint Törökszentmiklós, Szabó Mihály Ottomány, Szentgyörgyi Zsigmond Sándorhomok, Tóth Lajos Tiszadob, Surányi Lajos Szalárd, Berey József Nagyeesed, Csánki Bénéiamin Szeghalom, Tabajdy József Szentés, Dobozi ref. egyház, Harsányi Pál Gyoma, Bede László M.-sziget, Kincses István Mátészalka, Pataky Sándor Erkörtvélyes. Összesen: 105 K. — 4—4 K-t adományoztak: Veress Imre Iriny, Kiss Antal Berettyószentmárton, Barla Jenő főgimn. tanár Kisujszállás, Dávidházy János Kaba, Baráth Imre Alsó-íttebe, Ref. lelkész hivatal Ócsöd, Csécsi Imre Arad, Kovács Zsigmond Diószád. Összesen: 32 K. (Folyt. köv.)

— **Lelkészeiktatás.** Szép ünnepély kíséretében iktatta be hivatalába f. h.ó 10-én a borkaszói ref. egyház nagyképzettségű s egyházi körökben általánosan ismert lelkészét, tisztelendő Mizesák András urat. Már kora órákban érkeztek fogatok, melyek a környék községből a tudós papi első egyházi szereplés után érdeklődő embereket hozta. Az ünnepélyes beiktatás délelőt a zsúfolásig megtelt templomban vette kezdetét. A gyülekezeti ének elhangzása után, Ntiszt. Szentimrey József debreceni ref. lelkész. egyh.-megyei kiküldött tartotta meg magas szárnyalású s tartalomban gazdag beiktató beszédét, az ő mindnyájunk által ismert ékesszólásával. Ezután Szabó Sándor helybeli orgonista által vezetett s kitünően szervezett férfi négyes kar adta elő Klein: „Az Úr pásztorom” — kezdetű gyönyörű egyházi dalt kellő precizitással. A karének alatt emelkedett szószékre az új lelkész. Mélyen járó gondolatokkal s keresetlen egyszerűséggel s az eszmék tömörségével előadott beszédében fejtegetvén a hivatásos lelképásztor tulajdonságait s egyúttal rámutatott arra is, hogy mily lelki kincsekkel kell birnia egy példás gyülekezetnek. Az ünnepélyes istentisztelet a gyülekezet záró énekével ért véget, mely után az egyháztanács diszgyűlés tartása által adott kifejezést az új lelképásztor iránt érzett szeretetének és bizalmának. Gyűlés után a nagyszámú vendégek a beiktatott lelkész lakásán gazdagon terített fehér asztalhoz telepedett le, hol több jóízű pohárköszöntő hangzott el. Ezzel Isten segítségével a borkaszói sok mende-mondára alkalmat adott papválasztások sorozata — befejezést nyert s a közelmúltban sok viszontagságon keresztül ment egyház élete a bekességes fejlődés medrébe terelődött. *Szabó Sándor*, ref. tanító.

Feleős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.
Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Pályázati hirdetés.

A máramarosszigeti ref. lyceumi főgimnázium internátusában az 1914—15. tanévben 110 növendék nyer teljes ellátást (lakás, fűtés, világítás, ételmezés.). Az internátusba elsősorban protestáns vallású, főgimn. tanulók vétetnek fel, amennyiben üres hely marad, nem protestáns felekezetűek is felvétetnek. Az internátusban kedvezményes helyek: ingyenek, évi 60, 100, 160, 200, 240 koronások. Ezeket elsősorban ref. lelkészek és tanítók jól tanuló és jó magaviseletű gyermekei nyerhetik meg. A teljes díj évi 320 kor. Ezen felül fizet minden növendék bútordíj címen évi 10 koronát, szolgatartás címen évi 5 koronát, orvosdíj címen évi 4 koronát; ez utóbbi díjat félévönként előre, a lakás és ételmezés díja évnegyedenként szintén előre fizetendők. Indokolt kérvényre az intézet felügyelősége az ellátás díjának havonkénti fizetésére is ad engedélyt. Az intézetben a felvételek július hó első napjaiban történnek. A kérvények az 1914—15. évi felvételre a ref. lyceum Igazgató Tanácsához címezve a ref. főgimn. alulírott tanárához kell benyújtani. A kérvényhez új folyamodónak csatolni kell iskolai bizonyítványt, egészségi bizonyítványt, kedvezményes helyért folyamodás esetén szegénységi bizonyítványt. A kérvények beadási határideje 1914. évi június 30.

Kivánatra tájékoztatót küld:

Telegdy Bertalan,
az internátus vezető tanára.

Pályázat.

A szeghalmi ref. egyház pályázatot hirdet a megválasztott tanító visszalégése folytán üres VI-ik tanítói állásra. Javadalom: 1. A törvény által Szeghalmon biztosított lakáspénz, jelenleg 300 korona és a törvényes kertilletmény, jelenleg 20 korona. 2. Kézpénz az egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetve 1100, azaz ezerszáz korona, amely az állami törvények által biztosított összegig államsegéllyel kiegészítetik. Köteles a presbyterium által kijelölt osztályt, vagy osztályokat tanítani, az úrvacsora-osztás alkalmával bort töltögetni és bibliát olvasni; az énekvezért akadályoztatása esetén minden külön díj nélkül helyettesíteni. Zenében, orgonázásban jártasok előnyben részesülnek. Az állás 1914 szeptember 1-én foglalandó el. A kellően felszerelt pályázati kérvények 1914 június 5-ig adandók be alulírott iskolaszéki elnökhöz.

Szeghalom, 1914 május 18.

Csánki Benjámin,
ref. iskolaszéki elnök, lelkész.

Pályázat

A dobrácsapátii református leányegyház pályázatot hirdet a megüresedett előkönyörgő kántor-tanítói állásra. Javadalma: tisztességes lakás, mely áll 2 szoba, konyha, kamarából; tágas udvar melléképületekkel; 1200 korona törzsfizetés; ezen felül biztosítatik 240 korona kántori tiszteletdíj; 800 □-öl kitűnő talajú kert, jövedelmező gyümölcsössel. Kötelességei: összes kántori és iskolai teendők végzése, hétköznapi és ünnepi istentiszteletek tartása. Az állás június 15-én elfoglalandó. Pályázati határidő június 5. Okmányokkal felszerelt pályázatok a kiskolcsi református lelkészi hivatalhoz küldendők.

Balogh István,
református lelkész.

FRISS ZSIGMOND és DR. DOCTOR GUIDO
BUDAPEST, VI. LEHEL-UTCA 8.

ELSŐ MAGYAR
KOPORSÓDÍSZ, SZEM-
FEDŐ, SÍRKOSZORU,
GYÁSZKOCI ÉS
RITUALIZÁCIÓ CIKKEK
GYÁRA,
TEMÉTKÉZÉSI ÜZLETEK
TELJES BERENDEZÉSE.
TÁJÉKOZTATÓ ÁRJEGYZÉK
INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

BORIS FERENC SZÁMOLÓGÉPE

Rendkívül használható **számológépet** szerkesztett **Boris Ferenc** törökszentmiklósi tanító, mely míg egyfelől minden tudományos követelménynek megfelel s a tekintetben is nagy haladást képvisel az eddigi taneszközökhöz képest, másfelől teljesen leköti a tanulók érdeklődését s lehetővé teszi azt, hogy játszva tanuljon. A tanítónak a tanításnál könnyebbség, a tanulónak a tanuláshoz gyönyörűség. Szabadalmazva s többszörösen ajánlva van. **Ára teljesen felszerelve 32 korona.** ++++++

Megrendelhető a feltaláló tanító úrnál Törökszentmiklóson, vagy lapunk szerkesztőségében és kiadóhivatalában Debrecen, Nyomató-utca 9-ik szám.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét Schuller vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

Egyszerű és különleges gyártmányú zseb-, inga-, fali- és ébresztő-órák szakszerűen lesznek javítva, jutányos árban Apródinál, Debrecen, Szent-Anna-utca 2. szám.

A LEGOLCSÓBB PERMETEZŐ ANYAG A

PROVINO

Hatása TARTÓS. Tapadása KITŰNO.

Számos uradalmi szőlőben évek óta bevezetve!
Ára: 50 kg.-os zsákokban kg.-onként 54 fillér.

Egyedüli beszerzési forrás:

„MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETREZETE”
BUDAPEST, V. ker., Alkotmány-utca 29. szám.

